Mantošana

Slovēnija

Šīs informatīvās lapas sagatavotas sadarbībā ar ES Notāru padomi (CNUE).

1 Kā tiek taisīts pēdējās gribas rīkojums (testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums)?

a) Testamenti — testaments ir spēkā tad, ja tas taisīts Mantojuma likumā (turpmāk "*ZD*") noteiktajā veidā un atbilstīgi tā nosacījumiem.

ZD ir atzīti šādi testamentu veidi: hologrāfisks testaments, liecinieku klātbūtnē parakstīts testaments, tiesas testaments, mutisks testaments, ārvalstīs taisīts testaments, uz Slovēnijas kuģa taisīts testaments, ārkārtas situācijā vai kara laikā taisīts testaments un starptautisks testaments.

Attiecībā uz testamenta veidu *ZD* ir paredzētas turpmāk uzskaitītās prasības.

Hologrāfisks testaments ir spēkā tad, ja testators to uzrakstījis un parakstījis pats (*ZD* 63. panta 1. punkts).

Testators, kurš prot lasīt un rakstīt, taisa **liecinieku klātbūtnē parakstītu testamentu**, divu liecinieku klātbūtnē parakstot dokumentu, ko viņa vārdā ar roku sagatavojusi cita persona, un šiem lieciniekiem paziņojot, ka tajā pausta viņa griba. Lieciniekiem testamenta postskriptā parakstās ar savu vārdu un uzvārdu, lai norādītu, ka viņi parakstās kā lieciniekiem, ja šis postskripts nav testamenta apstiprināšanas nosacījums (*ZD* 64. pants).

Tiesas testamentu pēc testatora pieprasījuma var taisīt kompetentās tiesas tiesnesis, kurš vispirms noskaidro testatora identitāti. Pēc tam testators izlasa un paraksta testamentu, un tiesnesis testamentā apstiprina, ka testators to izlasīja un parakstīja viņa klātbūtnē. Ja testators neprot izlasīt tiesneša taisīto testamentu vai nespēj to izdarīt, tiesnesis nolasa testatoram testamentu divu liecinieku klātbūtnē. Tad testators to pašu liecinieku klātbūtnē paraksta testamentu vai paziņo, ka tajā pausta viņa griba un uzliek uz tā savu zīmi. Pēc tam testamentu paraksta lieciniekiem (*ZD* 65. un 66. pants).

Ārvalstīs taisītu testamentu, ievērojot noteikumus par tiesas testamentu taisīšanu, var sagatavot Slovēnijas Republikas pilsonim, kurš uzturas citā valstī, un to var darīt Slovēnijas Republikas konsulārais vai diplomātiskais pārstāvis, kas risina konsulārus jautājumus (*ZD* 69. pants).

Kuģa kapteinis, ievērojot noteikumus par tiesas testamenta taisīšanu, var **taisīt testamentu uz Slovēnijas kuģa**. Šis testaments zaudē spēku, kad ir pagājušas 30 dienas no testatora atgriešanās Slovēnijas Republikā (*ZD* 70. pants).

Ārkārtas situācijā vai kara laikā taisīts testaments — ārkārtas situācijā vai kara laikā rotas komandieris vai līdzvērtīgas vai augstākas pakāpes komandieris, vai arī jebkura cita persona komandiera klātbūtnē, ievērojot noteikumus par tiesas testamenta taisīšanu, var taisīt militārpersonas testamentu. Šis testaments zaudē spēku, kad ir pagājušas 60 dienas no ārkārtas situācijas vai kara beigām, ja testatora militārais dienests beidzas pirms vai pēc tam, vai arī, kad pagājušas 30 dienas no testatora militārā dienesta beigām (*ZD* 71. pants).

Starptautisks testaments jātaisa rakstveidā. Testatoram nav obligāti jāraksta testaments ar roku, un to var taisīt jebkurā valodā, ar roku vai citādi.

Kompetentas tiesas tiesnesis pēc testatora pieprasījuma var taisīt starptautisku testamentu, taču testamentu Slovēnijas Republikas pilsonim, kurš uzturas ārvalstīs, var sagatavot *ZD* 69. pantā minētais diplomātiskais vai konsulārais pārstāvis (turpmāk "pilnvarotā persona"). Testatoram divu liecinieku un pilnvarotās personas klātbūtnē jāpaziņo, ka tas ir viņa testaments un ka testators zina tā saturu, kā arī jāparaksta testaments šo personu klātbūtnē vai, ja testaments jau parakstīts, jāpaziņo un jāapstiprina, ka tas ir viņa paraksts. Ja testators nespēj parakstīties, viņš informē pilnvaroto personu par iemeslu. Pilnvarotā persona to reģistrē testamentā. Papildus tam testators var pieprasīt, lai viņa vārdā testamentu parakstītu cita persona. Lieciniekiem un pilnvarotā persona testatora klātbūtnē pievieno savus parakstus postskriptā, kurā paziņots, ka viņi parakstījušies kā lieciniekiem vai pilnvarotā persona (*ZD* 71.a pants).

Likumā arī sīkāk reglamentēts, kas var būt starptautiska testamenta lieciniekis (71.b pants), starptautiskam testamentam pievienojamie paraksti un datumi (71.c pants), starptautiska testamenta glabāšana (71.č pants), starptautiska testamenta atcelšana (71.d pants), starptautiska testamenta apstiprināšana (71.e pants), starptautiska testamenta spēkā esības apstiprināšana (71.f pants) un parakstu veida un ar tiem saistīto formalitāšu atbilstība (71.g pants).

Mutisks testaments — testators var diviem lieciniekiem mutiski apzvērēt savu pēdējo gribu un testamentu tikai tad, ja ārkārtas apstākļu dēļ viņš nevar taisīt rakstisku testamentu. Mutisks testaments zaudē spēku, kad ir pagājušas 30 dienas no brīža, kad beigušies ārkārtas apstākļi, kuros testaments taisīts (*ZD* 72. pants). Likumā arī sīkāk reglamentēts, kas var būt mutiska testamenta lieciniekis (73. pants), šā lieciniekа pienākumi (74. pants), neatbilstīga rīcība mutiskā testamentā (75. pants), termiņš, kurā testamentu var atzīt par spēkā neesošu, (76. pants) un testamenta esības pierādīšana (77. pants).

Notāru likumā (turpmāk "*ZN*") ir paredzēts arī notariāli apliecināts testaments — tas ir testaments, ko notārs taisa kā testatora nodiktētu notariālu aktu, un testaments, kuru testators, kurš pirms tam sagatavojis rakstisku paziņojumu par savu pēdējo gribu un testamentu, iesniedz notāram apstiprināšanai. Notariāli apliecinātam testamentam ir tāds pats juridiskais spēks kā tiesas testamentam (*ZN* 46. panta 1. punkts).

Papildus iepriekš uzskaitītajām oficiālajām prasībām šāda testamenta spēkā esības nosacījums ir arī testamenta taisīšanas spēja. Saskaņā ar *ZD* testamentu var taisīt ikviena persona, kam piemīt izpratne un kas ir sasniegusi 15 gadu vecumu (*ZD* 59. panta 1. punkts). Ja testators taisa testamentu draudu, spaidu, maldu vai kļūdas ietekmē, tas nav spēkā, jo dokumentā paustā griba neatbilst testatora tiesībām un patiesajai gribai (*ZD* 60. panta 1. punkts).

b) Kopīgs testaments — *ZD* nav minēti kopīgi testamenti, un, tā kā tas nav viens no tiesību aktos paredzētajiem testamentu veidiem, šāds testaments ir uzskatāms par spēkā neesošu saskaņā ar *ZD* 62. pantu. Tomēr judikatūrā par spēkā neesošu atzīts tikai tāds testaments, kurā divi cilvēki — lielākoties laulātie — ieceļ viens otru par mantiniekiem (visticamāk tāpēc, ka šāda veida testaments būtībā ir ļoti līdzīgs mantojuma līgumam, kas ir aizliegts *ZD* 103. pantā), nevis tāds testaments, ko divas personas taisījušas par labu trešajai personai (sk. prof. *K. Zupančič*, prof. *V. Žnidaršič Skubic*, *Dedno pravo* (Mantojuma tiesības), *Uradni list*, 2009., 127. un 128. lpp.).

c) Mantojuma līgums — atbilstīgi *ZD* mantojuma līgums, kurā persona novēl savu īpašumu vai tā daļu otram līguma parakstītājam vai citai personai, ir spēkā neesošs (103. pants); tāpat saskaņā ar šo likumu spēkā neesošs ir arī līgums par gaidāmo mantojumu vai legātu (104. pants) un līgums par testamenta saturu (*ZD* 105. pants).

2 Vai pēdējās gribas rīkojumam vajadzētu būt reģistrētam, un ja jā, tad kā?

Nē. Likumā nav paredzēta īpaša testamenta autentiskuma apstiprināšana.

3 Vai ir ierobežojumi brīvībai rīkoties ar īpašumu nāves gadījumā (piemēram, neatņemamā daļa)?

Jā. Neatraidāmajiem mantiniekiem ir tiesības uz to mantojuma daļu, no kuras testators nedrīkst atbrīvoties (*ZD* 26. panta 1. punkts). Šī mantojuma daļa ir "neatraidāmā daļa". Neatraidāmie mantinieki ir mirušās personas lejupējie radinieki, adoptētie bērni un viņu lejupējie radinieki, vecāki un laulātais. Tā kā *ZD* noteikumi, kas reglamentē laulāto tiesības, pienākumus, ierobežojumus un statusu, vienlīdzīgi attiecas gan uz vīrieti, gan sievieti, kas atradušies ilgstošās

attiecībās, nenoslēdzot laulību, šie noteikumi pieļauj, ka viens partneris var būt otra partnera neatraidāmais mantinieks, bet tikai tad, ja nepastāv iemesli, kuru dēļ laulība starp abiem partneriem tiktu uzskatīta par spēkā neesošu. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad ārpuslaulības vai laulības partneri ir viena dzimuma (ir partneri reģistrētā vai nereģistrētā divu vīriešu vai divu sieviešu civillaulībā). Vectēvi, vecmātes, brāļi un māsas ir neatraidāmie mantinieki vienīgi tad, ja ir pastāvīgi darbnespējīgi un viņiem nav nekādu iztikas nodrošināšanai vajadzīgo līdzekļu. Iepriekš uzskaitītās personas ir neatraidāmie mantinieki, ja tām ir tiesības mantot saskaņā ar likumisko mantošanas kārtību (*ZD* 25. pants).

4 Kas manto un cik daudz gadījumā, ja pēdējās gribas rīkojuma nav?

Šādā gadījumā mantošana notiek atbilstīgi tiesību aktiem — mirušā atstāto mantojumu manto viņa lejupējie radinieki, adoptētie bērni un viņu lejupējie radinieki, laulātais, vecāki, adoptētājs un šīs personas radinieki, mirušā brāļi un māsas un viņu lejupējie radinieki, kā arī mirušā vectēvi un vecmātes un viņu lejupējie radinieki. Ja vīrietim un sievietei bijušas ilgstošas partnerattiecības un viņi nav noslēguši laulību, viņi var viens no otra mantot kā laulātie ar nosacījumu, ka nav iemeslu, kuru dēļ viņu abu laulība nebūtu spēkā. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad ārpuslaulības vai laulības partneri ir viena dzimuma, t. i., ir partneri reģistrētā vai nereģistrētā divu vīriešu vai divu sieviešu civillaulībā (turpmāk — civillaulība (*partnerska zveza*)). Šīs personas manto atbilstīgi mantošanas kārtībai, kurā tuvākas šķiras mantinieki izslēdz no mantojuma tālākas šķiras mantiniekus (*ZD* 10. pants).

Pirmās šķiras mantinieki

Pirmās šķiras mantinieki ir mirušā lejupējie radinieki un laulātais, kā arī ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris, un viņi manto vienlīdzīgas daļas pirms visiem pārējiem mantiniekiem (*ZD* 11. pants).

Pamatojoties uz *per stirpes* sadales principu, to mantojuma daļu, ko persona saņemtu, ja būtu pārdzīvojusi mantojuma atstājēju, vienlīdzīgās daļās manto tās bērni (mantojuma atstājēja mazbērni). Ja kāds no mazbērniem ir miris pirms mantojuma atstājēja, daļu, ko mazbērns saņemtu, ja pārdzīvotu mantojuma atstājēju, vienlīdzīgās daļās manto šā mazbērna bērni (mantojuma atstājēja mazmazbērni). Šis princips ir piemērojams lejupējā secībā līdz pēdējam mantojuma atstājēja lejupējam radiniekam (*ZD* 12. pants).

Ja mantojuma atstājēja laulātajam vai ārpuslaulības partnerim vai civillaulības partnerim nav līdzekļu, kas vajadzīgi iztikas nodrošināšanai, un laulātais, ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris manto kopā ar citiem pirmās šķiras mantiniekiem, tiesa pēc laulātā, ārpuslaulības partnera vai civillaulības partnera pieprasījuma var nolemt, ka laulātais, ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris mantos arī to mantojuma daļu, kas atbilstīgi tiesību aktiem būtu jāmanto laulātā līdzmantiniekiem. Laulātais vai ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris var pieprasīt savas mantojuma daļas palielināšanu attiecībā uz visiem vai atsevišķiem līdzmantiniekiem. Tiesa var nolemt, ka laulātais vai ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris mantos visu mantojumu, ja tā vērtība ir tik maza, ka laulātajam rastos grūtības tā sadalīšanas gadījumā (*ZD* 13. panta 1. punkts).

Ja pārējiem pirmās šķiras mantiniekiem nav līdzekļu, kas vajadzīgi iztikas nodrošināšanai, un viņi manto kopā ar mantojuma atstājēja laulāto vai ārpuslaulības partneri vai civillaulības partneri, tiesa pēc viņu pieprasījuma var nolemt, ka viņi mantos arī daļu no tās mantojuma daļas, kas atbilstīgi tiesību aktiem būtu jāmanto laulātajam vai ārpuslaulības partnerim vai civillaulības partnerim. Visi vai atsevišķi līdzmantinieki var pieprasīt savas mantojuma daļas palielināšanu uz laulātā vai ārpuslaulības partnera vai civillaulības partnera daļas rēķina (*ZD* 13. panta 2. punkts).

Arī atsevišķi līdzmantinieki, kuriem nav vajadzīgo līdzekļu iztikas nodrošināšanai, var pieprasīt savas mantojuma daļas palielināšanu uz pārējo līdzmantinieku rēķina (*ZD* 13. panta 3. punkts).

Tiesa var nolemt, ka visi vai atsevišķi līdzmantinieki mantos visu mantojumu, ja tā vērtība ir tik maza, ka viņiem rastos grūtības tā sadalīšanas gadījumā (*ZD* 13. panta 4. punkts).

Pieņemot lēmumu par iepriekš minētajiem mantojuma daļas palielināšanas vai samazināšanas pieprasījumiem, tiesa pienācīgi ņem vērā visus lietas apstākļus, īpaši līdzmantinieku finansiālos apstākļus un spēju iesaistīties ienesīgā darbībā, kā arī mantojuma vērtību (*ZD* 13. panta 5. punkts).

Otrās šķiras mantinieki

Ja mirušajai personai nav dzīvu lejupējo radinieku, tās atstāto mantojumu manto otrās šķiras mantinieki, t. i., mirušā vecāki un laulātais vai vai ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris. Vecāki vienlīdzīgās daļās manto pusi no mantojuma, savukārt laulātais vai ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris — otru pusi. Ja mirušajai personai nav dzīva laulātā vai ārpuslaulības partnera vai civillaulības partnera, visu mantojumu vienlīdzīgās daļās manto mirušā vecāki (*ZD* 14. pants).

Ja kāds no mantojuma atstājēja vecākiem miris pirms mantojuma atstājēja, to mantojuma daļu, kas attiecīgajam vecākam pienāktos, ja viņš pārdzīvotu mantojuma atstājēju, atbilstīgi *per stirpes* sadales principam manto šā vecāka bērni (t. i., mantojuma atstājēja brāļi un māsas), šā vecāka mazbērni un mazmazbērni, kā arī turpmākie lejupējie radinieki, ievērojot noteikumus par gadījumiem, kad mirušā atstāto mantojumu manto bērni un citi lejupēji radinieki (15. panta 1. punkts).

Ja abi mantojuma atstājēja vecāki miruši pirms mantojuma atstājēja, to mantojuma daļu, kas katram vecākam pienāktos, ja viņš pārdzīvotu mantojuma atstājēju, manto viņu lejupējie radinieki, t. i., tēva daļu saņem tēva lejupējie radinieki, bet mātes daļu — mātes lejupējie radinieki. Jebkurā gadījumā mantojuma atstājēja pusbrāļi un pusmāsas no tēva puses manto vienlīdzīgas daļas no tēva mantotās īpašuma daļas, un pusbrāļi un pusmāsas no mātes puses manto vienlīdzīgas daļas no mātes mantotās īpašuma daļas, savukārt īstie brāļi un māsas tēva daļu manto vienlīdzīgas daļas ar pusbrāļiem un pusmāsām no tēva puses un attiecīgi pusbrāļiem un pusmāsām no mātes puses (*ZD* 15. panta 2. un 3. punkts).

Ja kāds no mantojuma atstājēja vecākiem nomirst pirms mantojuma atstājēja un šim vecākam nav dzīvu lejupēju radinieku, to mantojuma daļu, ko attiecīgais vecāks saņemtu, ja pārdzīvotu mantojuma atstājēju, manto otrs vecāks. Ja otrs vecāks ir miris pirms mantojuma atstājēja, šā vecāka lejupējie radinieki manto to mantojuma daļu, ko būtu mantojis viens vai otrs vecāks (*ZD* 15. pants). Ja abi vecāki miruši pirms mantojuma atstājēja un nevienam no viņiem nav dzīvu lejupēju radinieku, visu mantojumu manto mantojuma atstājēju pārdzīvojušais laulātais vai ārpuslaulības partneris vai civillaulības partneris (*ZD* 16. un 17. pants).

Trešās šķiras mantinieki

Ja nav personas, kura var mantot kā pirmās vai otrās šķiras mantinieks, ņem vērā trešās šķiras mantiniekus.

Ja mirušās personas lejupējie radinieki vai vecāki ir miruši un viņiem nav dzīvu lejupēju radinieku vai laulātā vai ārpuslaulības partnera vai civillaulības partnera, atstāto mantojumu manto trešās šķiras mantinieki, t. i., mirušās personas vectēvi un vecmātes. Pusi mantojuma manto vectēvs un vecmāte no tēva puses, bet otru pusi — vectēvs un vecmāte no mātes puses (*ZD* 18. pants).

Vienas puses vecmāte un vectēvs savu mantojuma daļu manto vienlīdzīgās daļās. Ja kāds no mantojuma atstājēja vienas puses vecvecākiem miris pirms mantojuma atstājēja, to mantojuma daļu, ko šis vecvecāks saņemtu, ja pārdzīvotu mantojuma atstājēju, manto šā vecvecāka bērni, mazbērni un turpmākie lejupējie radinieki saskaņā ar noteikumiem par gadījumiem, kad mirušās personas atstāto mantojumu manto bērni un citi lejupēji radinieki. Par pārējām personām jānorāda, ka noteikumus par mantojuma atstājēja vecāku un viņu lejupējo radinieku mantošanu (*ZD* 19. pants) piemēro vienas puses vectēva un vecmātes un viņu lejupējo radinieku mantojuma tiesībām.

Ja vienas puses vectēvs un vecmāte ir miruši pirms mantojuma atstājēja un viņiem nav dzīvu lejupēju radinieku, to mantojuma daļu, ko viņi saņemtu, ja pārdzīvotu mantojuma atstājēju, manto otras puses vectēvs un vecmāte un viņu bērni, mazbērni un turpmākie lejupējie radinieki, kā noteikts *ZD* 19. pantā (*ZD* 20. pants).

5 Kāda veida iestāde ir kompetenta:

5.1 mantošanas lietās?

Ar testamentiem saistītus jautājumus regulē Slovēnijas Republikas tiesas, un tajās piekritība pēc būtības ir vietējai tiesai (*okrajno sodišče*).

5.2 saņemt paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu?

Tiesa, izskatot testamenta lietu.

5.3 saņemt paziņojumu par legāta pieņemšanu vai atraidīšanu?

Tiesa, izskatot testamenta lietu.

5.4 saņemt paziņojumu par neatņemamās daļas pieņemšanu un atraidīšanu?

Tiesa, izskatot testamenta lietu.

6 Īss procedūras apraksts, kura paredzēta mantošanas kārtošanai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp mantojuma sadalei un mantas dalīšanai (tostarp informācija par to, vai mantošanas procedūru sāk tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc savas iniciatīvas).

Ja persona nomirst vai viņu atzīst par mirušu, reģistrators, kurš atbild par nāves fakta ievadīšanu miršanas reģistrā, 30 dienu laikā nosūta miršanas apliecību testamentu tiesai (*ZD* 179. panta 1. punkts).

Procedūru sāk *ex officio*, kad tiesa saņem miršanas apliecību.

Ja saskaņā ar miršanas apliecību mirusī persona nav atstājusi mantojumu, testamentu tiesa nolemj neizskatīt testamenta lietu; tiesa šādu lēmumu pieņem arī tad, ja mirušais atstājis tikai kustamu īpašumu un neviena no personām, kurai ir tiesības mantot, nav pieprasījusi lietas izskatīšanu (*ZD* 203. panta 1. un 2. punkts). Visos pārējos gadījumos tiesa nolemj rīkot testamenta lietas izskatīšanu. Mantošanas procesa gaitā tiesa konstatē, kas ir mirušās personas mantinieki, kāds īpašums veido mantojumu un kādas ar šo mantojumu saistītas tiesības jāsaņem mantiniekiem, legatāriem un citām personām (*ZD* 162. pants).

Būtībā šis process ir bezstrīdus tiesvedība. Ja puses apstrīd kādu faktu, no kura ir atkarīgas to tiesības, tiesa aptur testamenta lietas izskatīšanu un norīko puses uzsākt civilprocesu vai administratīvo procesu (*ZD* 210. panta 1. punkts).

Kad tiesa izlēmusi, kurām personām ir tiesības uz mantojumu, tā lēmumā par mantojumu pasludina tās par mantiniekiem (*ZD* 214. panta 1. punkts). Lēmumu par mantojumu izsniedz visiem mantiniekiem un legatāriem, kā arī personām, kuras procesa laikā iesniegušas prasību par mantojumu (*ZD* 215. panta 1. punkts).

Kad pieņemts galīgais lēmums par mantojumu, tiesa liek veikt vajadzīgos ierakstus zemesgrāmatā.

Ikviens mantinieks jebkurā brīdī var pieprasīt mantojuma sadalīšanu, tomēr to nedrīkst darīt neatbilstošā laikā. Šīm tiesībām nedrīkst piemērot noilgumu. Līgums, kurā mantinieks atsakās no savām tiesībām pieprasīt mantojuma sadalīšanu, ir spēkā neesošs, tāpat kā jebkāds testamenta noteikums, ar ko šādu sadali aizliedz vai ierobežo (*ZD* 144. pants). Mantojuma likumā nav noteikumu par to, kā jāsadala mantojums; šis jautājums ir reglamentēts Īpašuma kodeksa (*Stvarnopravni zakonik — SPZ*) noteikumos par kopīpašuma sadali. Tas nozīmē, ka mantojums ir līdzmantinieku kopīpašums. Par mantojuma sadalīšanu līdzmantinieki var vienoties līgumā. Ja viņi nespēj vienoties, lēmumu par sadalīšanas metodi bezstrīdus tiesvedībā pieņem tiesa. Ja mantošanas procesa gaitā visi mantinieki ierosina sadali un sadales metodi līgumā, tiesa atsaucas uz šo līgumu lēmumā par mantojumu (*ZD* 214. panta 3. punkts).

7 Kā un kad persona kļūst par mantinieku vai legātāru?

Saskaņā ar Mantojuma likumu mirušās personas atstātais mantojums tās nāves brīdī nonāk šajā likumā noteikto (*ipso iure*) mantinieku īpašumā (*ZD* 132. pants). Tāpēc lēmums par mantojumu, kurā mantošanas procesa beigās tiesa paziņo mantiniekus, ir tikai deklaratīvs.

Arī legatārs iegūst legātu mantojuma atstājēja nāves brīdī, ja vien legātam nepiemēro nosacījumus vai tas nav piesaistīts konkrētam laikposmam; tādā gadījumā legatārs saņem legātu, kad attiecīgais nosacījums ir izpildīts vai konkrētais laikposms ir pagājis. Legāta iegūšana nozīmē to, ka legatārs var pieprasīt legāta noteikumu izpildi. Īpašumtiesības legatāram nodod atbilstīgi vispārīgajiem *SPZ* noteikumiem.

8 Vai mantinieki ir atbildīgi par mirušā parādiem, un ja jā, ar kādiem nosacījumiem?

Jā. Tomēr šī atbildība ir ierobežota. Mantinieka atbildība par mantojuma atstājēja parādiem aprobežojas ar novēlēto aktīvu vērtību. Ja ir vairāki mantinieki, viņi ir solidāri atbildīgi par mantojuma atstājēja parādiem, t. i., katra mantinieka atbildība aprobežojas ar viņa mantojuma daļas vērtību neatkarīgi no tā, vai mantojums ir jau sadalīts. Par mantinieku iekšējo sadalījuma proporciju jānorāda, ka parādus sedz proporcionāli mantinieku mantotā īpašuma daļām, ja vien testamentā nav noteikts citādi (*ZD* 142. pants).

Par mantojuma atstājēja parādiem neatbild mantinieks, kurš ir atteicies no savas mantojuma daļas (*ZD* 142. panta 2. punkts).

9 Kādi dokumenti un/vai informācija parasti vajadzīga nekustamā īpašuma reģistrācijai?

Zemesgrāmatas tiesa lemj, vai ierakstu var veikt, pamatojoties uz dokumentiem, kuros pierādīts, ka iegūtajām reģistrējamajām tiesībām ir juridisks pamats, ar nosacījumu, ka ir izpildīti pārējie tiesību aktu nosacījumi.

Ierakstu par mantotu nekustamo īpašumu veic, pamatojoties uz mantošanas procesā pieņemtu tiesiski galīgu mantojuma lēmumu (Zemesgrāmatas likuma (*ZZK-1*) 40. panta 1. punkta 6. apakšpunkts). Zemesgrāmatas tiesa liek reģistrēt mantinieka īpašumtiesības zemesgrāmatā ex officio un saskaņā ar tiesiski galīgu mantojuma lēmumu.

9.1 Vai pārvaldnieka iecelšana ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma? Ja tā ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma, kādi pasākumi ir jāveic?

Mantojuma pārvaldnieka iecelšana nav obligāta.

Būtībā, kamēr šis mantojums nav sadalīts, mantinieki to pārvalda un no tā atbrīvojas kopīgi. Ja mantinieki piekrīt, mantojuma apsaimniekošanu var uzticēt īpašam pārvaldniekam. Ja mantinieki nespēj vienoties par mantojuma pārvaldību, tiesa pēc jebkura mantinieka pieprasījuma ieceļ pārvaldnieku, kam jāpārvalda mantojums visu mantinieku interesēs, vai arī nosaka to mantojuma daļu, kuru katrs mantinieks pārvaldīs individuāli (*ZD* 145. pants).

Testators savā testamentā var iecelt vienu vai vairākus testamenta izpildītājus (*ZD* 95. panta 1. punkts). Testamenta izpildītājs *inter alia* pārvalda mantojumu (*ZD* 96. panta 1. punkts).

9.2 Kas ir tiesīgs izpildīt mirušā pēdējās gribas rīkojumu un/vai pārvaldīt mantojumu?

Testators savā testamentā var iecelt vienu vai vairākus testamenta izpildītājus (*ZD* 95. panta 1. punkts). Ja testators nav norādījis citādi, testamenta izpildītāja pienākumi, jo īpaši, ir pienācīgi rūpēties par viņa pārvaldīto mantojumu, gādāt par parādu apmaksu un legātiem un, pats galvenais, izpildīt testamentu atbilstīgi testatora gribai (*ZD* 96. panta 1. punkts). Ja testamenta izpildītājs nav iecelts, mantinieki, kuri pirms mantojuma sadales to pārvalda kopīgi, var uzticēt mantojuma pārvaldību īpašam pārvaldniekam. Ja mantinieki nespēj vienoties par mantojuma pārvaldību, tiesa pēc jebkura mantinieka pieprasījuma ieceļ pārvaldnieku, kam jāpārvalda mantojums visu mantinieku interesēs, vai arī nosaka to mantojuma daļu, kuru katrs mantinieks pārvaldīs individuāli (*ZD* 145. pants).

9.3 Kādas ir pārvaldnieka pilnvaras?

Ja testators savā testamentā iecēlis testamenta izpildītāju, tajā paredz arī izpildītāja pienākumus.

Ja vien testators nav noteicis citādi, piemēro šādus tiesību aktu noteikumus (*ZD* 96. panta 1. punkts):

izpildītājam pienācīgi jārūpējas par mantojumu. Konkrētāk, izpildītājam jāgādā par jebkādiem apdrošināšanas pasākumiem, mantojuma inventarizēšanu un novērtēšanu (*ZD* 184. pants), kā arī noteiktu kustamu priekšmetu saglabāšanu (*ZD* 190. un 191. pants);

izpildītājam jāpārvalda mantojums, un parastā pārvaldība ietver arī atbrīvošanos no atsevišķiem mantojuma priekšmetiem. Kamēr testamenta izpildītājs pilda šo funkciju, viņš pārvalda mantojumu vai atbrīvojas no tā priekšmetiem bez mantinieku līdzdalības;
izpildītājam jānodrošina testatora parādu nokārtošana un visu legātu noteikumu, kā arī uzdevumu (apgrūtinājumu) izpilde;
izpildītājam vispārīgi jānodrošina testamenta izpilde atbilstīgi testatora gribai (sk. prof. *K. Zupančič*, prof. *V. Žnidaršič Skubic*, *Dedno pravo* (Mantojuma tiesības), *Uradni list*, 2009., 170. un 171. lpp.).
Ja iecelti vairāki testamenta izpildītāji, viņi pilda uzticētos pienākumus kopīgi, ja vien testators nav noteicis citādi (*ZD* 96. panta 2. punkts). Testamenta izpildītājam jāiesniedz tiesai sava darba pārskats, jo viņam ir tiesības uz izdevumu atlīdzināšanu un darba samaksu, ko saskaņā ar tiesas lēmumu sedz no pieejamās mantojuma daļas (*ZD* 97. pants).
Ja testamenta izpildītājs nav iecelts, mantinieki, kuri pirms mantojuma sadales to pārvalda kopīgi, var uzticēt mantojuma pārvaldību īpašam pārvaldniekam.
Ja mantinieki nespēj vienoties par mantojuma pārvaldību, tiesa pēc jebkura mantinieka pieprasījuma ieceļ pārvaldnieku, kam jāpārvalda mantojums visu mantinieku interesēs, vai arī nosaka to mantojuma daļu, kuru katrs mantinieks pārvaldīs individuāli (*ZD* 145. pants).

10 Kādus dokumentus, kas apliecina labuma guvēju statusu un tiesības, saskaņā ar valsts tiesību aktiem parasti izsniedz tiesvedības laikā mantošanas lietās vai tās beigās? Vai tiem ir konkrēts pierādījuma spēks?

Mantošanas procesa beigās tiesa pieņem lēmumu par mantojumu, t. i., tiesas lēmumu par lietas būtību. Lēmumā nosaka mantojuma apmēru un paziņo mantiniekus un legatārus, kā arī visas citas personas, kurām ir tiesības uz mantojuma daļu. Atbilstīgi *ZD* lēmumā par mantojumu jāiekļauj turpmāk uzskaitītā informācija (214. panta 2. punkts).
Mirušās personas uzvārds un vārds (un visi iepriekšējie uzvārdi) un tās tēva vārds un uzvārds, mirušās personas profesija, dzimšanas datums un valstspiederība, kā arī, ja mirusī persona ir sieviete, viņas pirmslaulības uzvārds.
Paziņojums par nekustamo īpašumu, kurā iekļauti zemesgrāmatas dati, kā arī paziņojums par kustamo īpašumu ar atsaucēm uz mantojuma sarakstu.
Mantinieka uzvārds, vārds, profesija un pastāvīgā dzīvesvieta, mantinieka un mantojuma atstājēja saistība, tas, vai mantinieks manto kā likumiskais mantinieks vai arī saskaņā ar testamentu, un, ja ir vairāki mantinieki — viņu attiecīgās mantojuma daļas.
Tas, vai ir apturēts mantinieka noteikšanas process.
Tas, vai mantinieka tiesības apturētas, jo vēl nav pienācis attiecīgais laiks vai tās izpildāmas konkrētā laikposmā, jo nav izpildīts nosacījums vai tās ir atkarīgas no atcēlējnosacījuma vai par šādu nosacījumu uzskatāma uzdevuma, vai arī tās ierobežo lietojuma tiesības; kā arī tas, kam ir piešķirtas lietojuma tiesības.
To personu uzvārds, vārds, profesija un pastāvīgā dzīvesvieta, kurām ir tiesības uz legātu, lietojumu vai jebkādas citas no mantojuma izrietošas tiesības, kā arī precīzs šo tiesību apraksts.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes Tava Eiropa.
Mēs labprāt uzzinātu jūsu atsauksmes par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 16/12/2020
Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.